

Reforma ortografii 2026

Zapraszam Państwa do wystłuchania kolejnego odcinka z cyklu „Polszczyzna bez tajemnic”. Tym razem o reformie polskiej ortografii – reformie, która zacznie obowiązywać od 1 stycznia 2026 r. Ale już teraz Rada Języka Polskiego wystosowała komunikat, akt prawny, w maju tego roku, w którym zamieściła 11 zmian ortograficznych. Niektóre z nich są bardziej rewolucyjne, inne mniej.

Można by się zastanawiać, po co zmieniać, jaki jest cel. Myślę, że takim głównym celem jest uproszczenie zapisu wielu wyrazów, również połączeń wyrazowych, też eliminacja wyjątków i wręcz likwidacja niektórych przepisów ortograficznych, które na razie jeszcze obowiązują, ale ich stosowanie jest problematyczne, kłopotliwe, bo wymaga od osoby piszącej – po pierwsze – wiedzy językowej z niektórych dziedzin języka polskiego, jak np. gramatyka, albo takiej drobiazgowej analizy znaczeniowej tekstu. A przecież nie wszyscy jesteśmy polonistami, ale wszyscy chcemy napisać szybko i poprawnie. Mówiąc skrótowo, myślę, że chodzi przede wszystkim o zmniejszenie liczby błędów językowych, co jest jak najbardziej szczytnym celem. Ta pisownia zmieni się w zakresie wielkich i małych liter, pisowni łącznej i rozdzielnej lub z łącznikiem.

Przejdę teraz do tych zmian. Jak wspomniałam wcześniej jest ich 11, ale ja chciałabym się skupić na siedmiu z nich. Pierwsza wielka rewolucyjna zmiana – od 1 stycznia 2026 r. wyraz *Tarnobrzeżanin* napiszemy wielką literą. Bo do tej pory obowiązuje zasada, że nazwy mieszkańców miast, dzielnic, osiedli i wsi piszemy małą literą, ale to się właśnie zmieni. Zatem takie wyrazy, jak: *Grębowianka*, *Mokrzyszowianin*, *Tarnobrzeżanin* będziemy pisać wielką literą.

Kolejna istotna zmiana. Myślę, że najłatwiej zapamiętać na przykładzie samochodu. Do tej pory np. w zdaniu: *Kupiłam sobie nowy samochód marki Citroen* oczywiste jest, że wyraz *Citroen* zapisaliśmy z wielkiej litery, bo jest to nazwa marki, nazwa firmy – i to pozostanie utrzymane. Ale oprócz tego nazwy pojedynczych egzemplarzy czy różnych wyrobów przemysłowych też będziemy pisać wielką literą. A więc w zdaniu: *Pod moim oknem zaparkował turkusowy Citroen* - również tutaj wyraz *Citroen* powinniśmy zapisać wielką literą, pomimo że do tej pory pisaliśmy małą, gdyż jest to pojedynczy egzemplarz.

Kolejna zmiana to ujednoczenie, ułatwienie, jeśli chodzi o cząstki *-bym*, *-byś*, *-by*, *-byśmy*, *-byście*, które ze spójnikami będziemy pisać jednoznacznie osobno. Jako przykład zdanie: *Zastanawiam się, czy by nie pojechać do Gdańska*. Poprawna forma to będzie forma zapisana osobno – *czy by nie pojechać*. Natomiast do tej pory obowiązuje w tym przypadku pisownia łączna: *Zastanawiam się, czyby nie pojechać do Gdańska*.

Kolejna rzecz to pisownia przymiotników, które są zakończone na *-owski*. Będziemy je pisać małą literą. Są to często przymiotniki pochodzące od nazw osobowych,

a więc: *dramat szekspirowski* – wszystkie wyrazy małą literą, *wiersz miłoszowski* i podobnie też *koncert chopinowski*.

Kolejna ważna zmiana to pisownia wielkimi literami wszystkich członów nazw geograficznych. Jako przykład postuję się tutaj *pustynią Gobi*. Do tej pory obowiązuje taki przepis ortograficzny, że wyraz *pustynia* zapisujemy małą literą, a *Gobi* dużą, natomiast po zmianach oba wyrazy będziemy pisać dużą. Tak na marginesie, teraz ten wyraz *pustynia* piszemy małą literą, bo *Gobi* jest to rzeczownik nieodmienny, a później – od 2026 r. – po prostu nie będziemy musieli się już nad tym zastanawiać. Podobnie *Wyspa Uznam* – wielkimi literami – czy *Półwysep Jukatan* – również wielkimi literami.

Jeśli chodzi o nazewnictwo z przestrzeni miejskiej, przestrzeni publicznej, to takie wyrazy, jak: *aleja, plac, park, kościół, klasztor* czy *most, czy pomnik, czy cmentarz* wchodzące w nazwę tego obiektu będziemy pisać wielką literą, nie będziemy się nad tym zbyt długo zastanawiać. A więc wyrażenia takie jak: *Aleja Róż, Park Jordanowski, Most Śląsko-Dąbrowski* – wszystko wielkimi literami; *Pałac Tarnowskich, Klasztor Braci Mniejszych Kapucynów*, który jest w Stalowej Woli – wszystkie wyrazy wielkimi literami.

Jeśli chodzi o nazwy orderów, medali, odznaczeń – tutaj również wszystkie wyrazy wchodzące w nazwę będą pisane wielkimi literami, oprócz np. przyimków. Jeśli mamy: *Nagrodę Rektora za Wybitne Osiągnięcia Naukowe*, to ten wyraz *za* zapiszemy małą literą; albo inny przykład: *Medal za Długoletnią Służbę* – również wszystko wielkimi literami – poza przyimkiem *za*. *Nagroda Marszałka Województwa Podkarpackiego* – tutaj nie mamy żadnych wątpliwości, wszystkie wyrazy zapisujemy wielkimi literami, tak samo jak np. w wyrażeniu: *Honorowy Obywatel Miasta Stalowej Woli*.

Myślę, że duże ułatwienie to również pisownia nazw lokali usługowych i gastronomicznych. Do tej pory moglibyśmy się zastanawiać, czy wyraz *apteka* w wyrażeniu *Apteka pod Orłem* piszemy małą czy wielką literą. Po zmianach nie będziemy musieli się już zastanawiać, gdyż wszystko zapiszemy dużymi literami; znów oprócz przyimków i spójników, jeśli takie się pojawią. Inne przykłady z tej kategorii to chociażby: *Kino Wisła, Zajazd Mieszko, Hotel pod Różą* – też wielkimi literami, oprócz wyrazu *pod*.

Jeśli chodzi z kolei o takie wyrazy równorzędne, które brzmią bardzo podobnie, a wręcz identycznie, np. *tuż-tuż* (*Jesień jest tuż-tuż*), to jak byśmy nie zapisali, to będzie dobrze, będzie poprawnie, bo mamy do wyboru aż 3 wersje pisowni. Czyli możemy zapisać rozdzielnie: *tuż tuż*, możemy zapisać z przecinkiem: *tuż przecinek tuż* albo z łącznikiem – inaczej dywizem (łącznik to jest taka krótka pauza, tak to jest zapisywane graficznie i nie powinniśmy tego mylić z pauzą – ale to tak na marginesie). Czyli możemy też zapisać z łącznikiem: *tuż-tuż*. Inne przykłady z tej kategorii to chociażby: *bij-zabij, czary-mary, hokus-pokus* itd.

I ostatnia reguła, o której chciałabym wspomnieć, to pisownia przedrostków niby- czy super. Zasada będzie taka, że jeśli ten przedrostek, np. niby-, występuje przed

wyrazami zapisywanymi małą literą, to zawsze pisownia będzie łączna, czyli np.: *nibyezamin, nibypraca, nibywyptata* – wszystko razem. Natomiast jeśli wyraz zaczynałby się od wielkiej litery, np. *Polak* czy *Europejczyk*, to wtedy użyjemy łącznika, czyli *super-Europejczyk* zapiszemy: *super łącznik Europejczyk*. Tak samo zresztą *niby-Polak*.

Na tym chciałabym zakończyć omawianie tych nowych zasad ortograficznych. Jestem bardzo ciekawa, co Państwo o nich myślą – czy ich wprowadzenie jest potrzebne, czy jest to niekoniecznie dobre – co Państwo o tym myślą?

W opisie tego odcinka podam dodatkowo link, gdzie znajdziemy całościowe zmiany, które – przypomnę – zaczną obowiązywać od 1 stycznia 2026 r.

Dziękuję za uwagę.